

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

בלק ובלעם

לפרשת בלק (ע"פ שעורים של הרב מרדכי סבתו והרב מנחם ליבטאג)

11. במדבר כ"ב כ :

כ וַיבֹּא אֱלֹקִים אֶל-בְּלַעַם לֵימֹר לוֹ אִם-לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוֹם לְךָ אֶתָּם וְאֵךְ אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבַר אֲלֶיךָ אֶתוֹ תַעֲשֶׂה

12. פרוש הרמב"ן בפסוק יג :

"לכו אל ארצכם כי מאן ה' לתני להלך עמכם - אלא עם שרים גדולים למדנו שרוחו גסה ולא רצה לומר שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון גסות ולפיכך ויוסף עוד בלק שלוח שרים, לשון רש"י. ואינו נכון, כי כל כבודו שיתפאר ויתגדל בדבר השם, ועוד שהוא לא היה חושב שיינתן לו רשות ללכת עם שרים אחרים נכבדים. אבל טעמו שאין ה' חפץ שילך כלל. והנה בלק חשד אותו כי להרבות שכרו אמר כן, ולכך אמר לו 'למה לא הלכת אלי האמנם לא אוכל כבדך', ועל כן הוסיף שלוח שרים רבים ונכבדים להראות לו כי הוא חפץ בו מאוד, ונדר לתת לו הון ועושר ככל אשר יצוה ויגזור עליו, ובלעם השיב להם, אם יתן לי בלק וגו' לא אוכל לעבור את פי ה' כי הוא אלהי ולא אוכל לעשות קטנה או גדולה אם אעבור את פיו, כי בשמו אני עושה. או יאמר לא אוכל לעבור את פיו בדבר קטן או גדול, כי הוא א-להי ואני עבדו".

"... וישאל ממנו עוד מה יצווה אותו, ועשה זה כהוגן כי מה ידע הוא בדעת עליון, ועצת ה' לעולם טובה והוא יורה חטאים בדרך ויודיענו מה יענה מלאכי גוי, או יגיד לו מה יקרה להם בעתיד".

13. פרוש הרמב"ן לפסוק ל"ב :

"כי ירט הדרך לנגדי - ... והעניין כאשר פירשתי, כי ההליכה היה בה רשות מאת ה' הנכבד, אבל בלעם עיוות אותה בלכתו עמהם על דעתם שיקלל את העם".

"יתכן שיאמר לו לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אותו תדבר ותודיע אותם זה. או טעמו כי אחרי אשר התודה 'אם רע בעיניך אשובה לי', אמר לו לך עמהם, כי מחלתי לך על חטאתך ובלבד שתזכור אזהרתי אשר הזהרתך. והוצרך לומר לו כן, שלא יחשוב שיאמר לו לך עמהם לעשות מה שביקשו ממך".

"גם ייתכן שהיה חפץ ההולך לקלל את העם ולא היה חפצו לברכה בשום פנים", ואולם ככל הנראה לא נתכוון רמב"ן אלא לומר שבלעם היה מוכן לקלל אם יאמר לו ה', אבל לברך לא היה מוכן גם אם יאמר לו ה'.

1. במדבר כ"ב יח :

"אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' א-להי לעשות קטנה או גדולה"

2. במדבר כ"ד י-יא :

"לקב אויבי קראתיך והנה ברכת ברך... ועתה ברח לך אל מקומך"

3. במדבר כ"ד יד-כ :

"לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים... דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל ומחץ פאתי מואב... והאביד שעיר מעיר..."

4. במדבר

כ"ד כה :

"ויקם בלעם וילך וישב למקומו וגם בלק הלך לדרכו"

5. ראה כ"ב כב :

כב ויחר-אף אלקים פי-הולך הוא ויתיצב מלאך יהוה בדרך לשטן לו והוא רכב על-אתנו וישני נערינו עמו.

6. שאלת אברבנאל :

"אם הוא יתברך הרשה את בלעם ללכת ואמר לו 'אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם', איך לאחר שהלך נאמר 'ויחר אף א-להים כי הולך הוא ויתיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו' והוא לא הלך אלא ברשותו ובמאמרו"?

7. שאלת ראב"ע בשם הגאון :

"אחר שאמר ה' לא תלך עמהם איך אמר קום לך אתם"?

8. תשובת ראב"ע

"אחר שאמר ה' לבלעם 'לא תאור את העם' מה צורך היה לו לומר 'ואדעה מה יוסף ה' דבר'! רק חשב בלבו מחשבה רעה".

9. הסברו של רש"י :

"כי הולך הוא - ראה שהדבר רע בעיני המקום ונתאוה לילך".

10. במדבר כ"ב לה :

"לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אותו תדבר".

14. במדבר כ"ב לה :

"וַיֹּאמֶר מִלֹּאךְ ה' אֵל בִּלְעָם לֶךְ עִם הָאֲנָשִׁים וְאַפְסָה אֶת הַדָּבָר
אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תִּדְבֹר וְיִלְךְ בִּלְעָם עִם שְׂרֵי בִלְקָם"

15. במדבר כ"ב כ-כא :

"אִם לִקְרָא לְךָ בְּאוֹ הָאֲנָשִׁים קוֹם לְךָ אֲתָם וְאֶךְ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר
אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תַעֲשֶׂה ... וְיִלְךְ עִם שְׂרֵי מוֹאָב"

16. במדבר כב' יג יח לח, כג' ג יב כו, כד' יב-יג :

יֵג וַיִּקָּם בִּלְעָם בְּבִקְרֹ וַיֹּאמֶר אֶל-שְׂרֵי בִלְקָם לְכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי
מֵאֵן יְהוָה לְתַתִּי לְהִלְךְ עִמָּכֶם
יח וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-עַבְדֵי בִלְקָם אִם-יִתְּן-לִי בִלְקָם מִלֵּא
בֵּיתוֹ פָּסוּף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת
קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה

לח וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בִּלְקָם הִנֵּה-בָאתִי אֵלֶיךָ עִתָּה הֵיכַל אוֹכַל
דַּבֵּר מְאוּמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יִשִּׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוֹ אֲדַבֵּר
ג וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבִלְקָם הַתִּצַּב עַל-עֲלִיתְךָ וְאַלְכָה אוֹלֵי יִקְרָה
יְהוָה לְקִרְאתִי וְדַבֵּר מֵה-יִרְאֵנִי וְהַגְדַתִּי לְךָ וְיִלְךְ שְׂפִי
יב וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יִשִּׁים יְהוָה בְּפִי אֲתוֹ אֲשַׁמֵּר
לְדַבֵּר

כו וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בִּלְקָם הֲלֹא דַבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל
אֲשֶׁר-יִדְבֹר יְהוָה אֲתוֹ אֶעֱשֶׂה
יב וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בִּלְקָם הֲלֹא גַם אֶל-מִלְאָכֶיךָ אֲשֶׁר-שָׁלַחְתָּ
אֵלַי דַּבַּרְתִּי לֵאמֹר יֵג אִם-יִתְּן-לִי בִלְקָם מִלֵּא בֵּיתוֹ פָּסוּף וְזָהָב
לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי
אֲשֶׁר-יִדְבֹר יְהוָה אֲתוֹ אֲדַבֵּר

17. בדמבר כ"ג יא :

יֵא וַיֹּאמֶר בִּלְקָם אֶל-בִּלְעָם מָה עֲשִׂיתָ לִּי לְקַב אִבִּי לְקַחְתִּיךָ
וְהִנֵּה בִּרְכַת בְּרַךְ

18. במדבר כ"ג כה :

כה וַיֹּאמֶר בִּלְקָם אֶל-בִּלְעָם גַּם-קַב לֹא תִקְבְּנוּ גַם-בְּרַךְ לֹא
תִבְרַכְנוּ

19. דברים כג' ו :

"... וְלֹא אָבִה ה' א-לֵהִיךָ לְשִׁמְעֵךְ אֵל בִּלְעָם וְיִהְיֶה ה' א-לֵהִיךָ
לְךָ אֶת הַקְּלָלָה לְבִרְכָה כִּי אֶהְבֵּךְ ה' א-לֵהִיךָ".

20. מדבר כ"ה יז-יח :

"צִוּוּ אֶת הַמְּדִינִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם. כִּי צוּרִים הֵם לָכֶם
בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר נִכְלוּ לָכֶם עַל דָּבָר פְּעוּר וְעַל דָּבָר כֹּזֵבִי בֵּת נְשִׂיא
מְדִינָה אַחֻתָם..."

21. במדבר ל"א ז-ט :

ז וַיִּצְבְּאוּ עַל-מְדִינָה פְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל-זָכָר ח.
וְאֶת-מִלְכֵי מְדִינַת הַרְגוּ עַל-חֲלָלֵיהֶם אֶת-אָוִי וְאֶת-רָקֶם וְאֶת-
צוּר וְאֶת-חִוּר וְאֶת-רַבֵּעַ חֲמִשָּׁת מִלְכֵי מְדִינָה וְאֶת בִּלְעָם בֶּן-בְּעוּר
הַרְגוּ בְּחָרֶב

22. במדבר ל"א טו-טז :

"וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם מֹשֶׁה: הַחַיִּיתֶם כֹּל נִקְבָה?! הֲנָה הֵינִי לְבִנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּדַבֵּר בִּלְעָם לְמַסּוֹר מַעַל בְּה' עַל דָּבָר פְּעוּר וְתֵהִי
הַמַּגִּפָּה בְּעֵדַת ה' "

23. במדבר כ"ב ה :

"וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֵל בִּלְעָם בֶּן בְּעוּר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל הַנְּהַר
אַרְצָה בְּנֵי עַמּוֹ לְקִרְוֵא לוֹ"

24. דברים כ"ג ה :

"וְאֲשֶׁר שָׂכַר עֲלֶיךָ אֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוּר מִפְּתוּרֵי אֲרָם נְהַרְיִים
לְקַלְלֶךָ"